

24 серпня 1991 р. У кризових умовах розпочалось створення незалежної фінансової системи та проведення нової фінансової політики, основними завданнями якої стали: вихід з економічної кризи; досягнення макроекономічної стабільності та ефективності розподілу фінансових ресурсів. Сучасна фінансова система України перебуває на стадії формування та за своєю структурою наближається до моделей найбільш розвинених країн світу.

Отже, аналіз еволюції національної фінансової системи дає змогу зробити висновок, що вона розвивалась під впливом права та звичаїв інших країн. Така залежність не завжди сприяла національним інтересам, проте набутий досвід і ділові якості українського уряду стали основою формування української сучасної фінансової системи, що інтегрується у світовий фінансовий простір.

Висновки. Таким чином, фінансова система України пройшла тривалий шлях розвитку, який характеризувався особливостями модифікації, рівнем зрілості, історичними, соціальними та іншими ознаками. Кожному етапу розвитку державності України відповідав властивий йому фінансовий устрій, якому притаманні власний фінансовий ринок, специфічні платіжні інструменти, фінансова політика, тобто набір певних особливостей, що історично склалися і визначали характер функціонування фінансової системи того періоду.

Аналіз історичного досвіду розвитку фінансової системи нашої держави потрібно врахувати у побудові сучасної, інтегрованої в європейську модель, фінансової системи.

Література

1. Завгородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Завгородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – Львів : Вид-во ДУ "Львівська політехніка", 1996. – 384 с.
2. Ковальчук В.М. Історія економіки та економічної думки : навч. посібн. / В.М. Ковальчук, М.В. Лазарович, М.І. Сарай. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 647 с.
3. Карлін М.І. Державні фінанси в транзитивній економіці / М.І. Карлін, Л.М. Горбач, Л.Я. Новосад. – К. : Вид-во "Кондор", 2003. – 220 с.
4. Кваша О.О. Парадигмальний підхід до становлення фінансової системи України / О.О. Кваша // Наукові праці НДФІ : зб. наук. праць. – 2004. – № 5. – С. 10-12.

Канцир И.А. Эволюция становления и развития финансовой системы Украины

Проведен ретроспективный анализ функционирования кредитно-финансовых отношений в зависимости от модели государственного управления, устройства и других политико-экономических факторов. Раскрыты основные финансовые модели, которые соответствовали этапам исторического развития Украины как государства, намечены направления дальнейшего развития отечественной финансовой системы.

Ключевые слова: финансовые отношения, финансы, финансовая система, финансовые ресурсы, факторы формирования финансовых отношений, влияние налогов.

Kantsir I.A. Evolution of the formation and development of Ukraine's financial system

A retrospective analysis of the functioning of credit – financial relations depending on the model of public administration, organization and other political – economic factors disclosed basic financial model to match the stages of historical development of Ukraine as a stateoutlined areas for further development of the domestic financial system.

Keywords: financial relations, finance, financial system, financial resources, financial factors of forming relationships, the impact of taxes.

УДК 630*6 (477.82)

Доц. Б.І. Колісник, канд. екон. наук – начальник
Волинського ОУ лісового та мисливського господарства

ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У ПРОЦЕСІ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Обґрунтовано базові методичні засади та представлено основні результати порівняльної інтегральної оцінки ефективності функціонування, а також вибору профілю стратегії управління ефективністю державних лісогосподарських підприємств регіону (на прикладі Волинської області).

Ключові слова: ефективність, оцінка ефективності, управління ефективністю, стратегія управління ефективністю лісогосподарських підприємств.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Управління ефективністю складних еколого-економічних систем, до яких належить лісовий комплекс, є багатофакторним процесом, який повинен враховувати велику кількість чинників впливу різних сфер і напрямів діяльності. Адже при обґрунтуванні управлінських рішень важливо знати не лише позитивні сторони діяльності кожного лісогосподарського підприємства, а й негативні моменти, що не дають змоги йому повною мірою забезпечити ефективність функціонування у довготерміновому періоді, зокрема виконувати загальносуспільні корисні функції, які притаманні лісовим екосистемам.

Аналіз основних публікацій з проблеми, що розглядається. Вивченням та обґрунтуванням методичних підходів до проведення комплексної багатокритеріальної оцінки роботи складних економічних систем різних рівнів займалося багато вітчизняних і зарубіжних вчених. Ще у 80-х роках ХХ ст. академік Ю.Ю. Туниця обґрунтував фундаментальну концепцію еколого-економічної ефективності природокористування [14], започаткувавши розвиток наукової школи, в центрі уваги якої є еколого-економічна ефективність лісостористування.

Теоретико-методологічні засади екологізації використання і відтворення лісових ресурсів вивчали Я.В. Коваль, Є.В. Мішенін, І.Я. Антоненко та інші [1, 15]. Взаємозв'язок між напрямками державної політики, засади формування екологічної політики в лісовому секторі досліджували І.М. Синякевич [6, 9, 10], І.П. Соловій [11].

Упродовж останніх років українські фахівці активно розробляють методологічні принципи регіональної політики сталого розвитку [2, 8], методи моніторингу виробничо-територіальних систем. Питанням інтегральної оцінки результативності функціонування господарських ланок лісового комплексу найбільше уваги приділяють О. Горохівський [3], Я. Побурко, О. Шубалий, М. Семерак [7] та інші.

Визначення окремих питань, що не вирішені в обраній для дослідження проблемі. Детальнішого опрацювання потребують методичні підходи до проведення інтегральної оцінки результатів функціонування лісогосподарських підприємств та обґрунтування базових положень стратегії управління ефективністю на найближчу перспективу. Тому виникає необхідність у

проведенні комплексної багатокритеріальної оцінки ефективності функціонування лісгосподарських підприємств на основі врахування різноманітних факторів, що впливають на їхню роботу.

Цілі статті. Основна мета цього дослідження полягає в обґрунтуванні методичних засад та висвітленні основних результатів порівняльної інтегральної оцінки ефективності функціонування, а також виборі профілю стратегії управління ефективністю державних лісгосподарських підприємств на прикладі Волинської області.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Засновник української школи екологічної економіки академік Ю.Ю. Туниця наголошує на необхідності переходу від економічної оцінки всіх сфер матеріального виробництва до еколого-економічної оцінки, що дає змогу більш об'єктивно вимірювати ефективність суспільного виробництва з погляду перспектив сталого розвитку [12, с. 138]. Він переконливо доводить, що екологічний імператив є об'єктивною вимогою часу: "Якщо ми дійсно хочемо досягти сталого розвитку, як це передбачено "Порядком денним на XXI століття", то мусимо відмовитися від тих постулатів економічної теорії, згідно з якими екологічні наслідки виробничої діяльності вважаються екстернальними, а також від способу господарювання, який панував у XX столітті та у попередні епохи розвитку цивілізації" [13, с. 5]. Ю.Ю. Туниця так сформулював критерій еколого-економічної ефективності природокористування та виробництва матеріальних благ: "Критерієм ефективності функціонування економічної системи, орієнтованої на забезпечення вимог сталого розвитку, є максимізація стійкого в часі інтегрального еколого-економічного ефекту" [12, с. 139]. При цьому під інтегральним еколого-економічним ефектом природокористування чи будь-якої іншої господарської діяльності Ю.Ю. Туниця розуміє алгебраїчну суму традиційного економічного та екологічного ефектів, які слід обов'язково розглядати у тісному взаємозв'язку. Обидва ефекти можуть бути як позитивними, так і негативними. За результатом їх співвідношення Ю.Ю. Туниця запропонував шкалу для оцінювання господарської діяльності загалом і спеціальної природоохоронної діяльності зокрема.

Поняття "ефективність", "управління ефективністю", "ефективність управління" ми розглянули в [4, 5]. Розвиваючи фундаментальні положення академіка Ю.Ю. Туниці і виходячи з галузевої специфіки підприємств лісового комплексу, на нашу думку, доцільно виділяти та оцінювати такі види ефективності: економічна, екологічна, соціальна. Їх потрібно розглядати інтегровано, на основі інтегрального економічного, екологічного та соціального ефекту діяльності підприємств лісового комплексу (соціо-еколого-економічного ефекту). Це відповідатиме вимогам критерію сталого розвитку, який з часів проведення конференції ООН зі сталого розвитку, відомої під назвою "Саміт Землі", або "Ріо-92", став загально визнаним у світі і якому знову буде приділено увагу на Конференції ООН у 2012 р. ("Ріо+20").

Серед традиційних видів ефективності доцільно виокремлювати ефективність використання бюджетних коштів. Необхідність цього пояснюється

тим, що держлісгоспи є державними підприємствами, лісгосподарська сфера діяльності яких фінансується за рахунок коштів державного бюджету. Але, з іншого боку, ці підприємства, здійснюючи заготівлю ресурсів лісу, сплачують збір за спеціальне використання лісових ресурсів, а також на загальних підставах інші прямі та непрямі податки (податок на прибуток, податок на додану вартість, місцеві податки), а також внески до державних цільових фондів. Тому важливим напрямом діяльності, який потребує окремого дослідження, є взаємовідносини цих підприємств з бюджетами різних рівнів [4]. Оцінюючи діяльність підприємств лісового комплексу за інтегральним соціо-еколого-економічним ефектом (критерієм), зокрема виокремлюючи цей інтегральний ефект стосовно ефективності використання бюджетних коштів, ми цим самим орієнтуємось на забезпечення сталого розвитку.

Ю.Ю. Туниця сформулював важливий методологічний принцип оцінки: "Основою для вироблення науково обґрунтованого підходу до еколого-економічної оцінки природокористування повинні стати не найближчі економічні результати, а довготривалі суспільні інтереси" [12, с. 92]. Ми виконали оцінку ефективності за видами та визначили узагальнюючий рівень ефективності функціонування держлісгоспів Волинської області. Ці результати повинні лягти в основу управлінських рішень щодо визначення параметрів стратегії управління ефективністю функціонування цих підприємств у коротко- та довготерміновому періодах.

У Волинській області на даний час функціонує 15 державних лісгосподарських підприємств (держлісгоспів), але Горохівський держлісгосп порівняно з іншими аналогічними підприємствами області відзначається значно меншою площею лісового фонду та нерозвиненістю виробничо-технічної інфраструктури, а також незначними обсягами продажу та порівняно гіршими фінансово-економічними показниками, що в підсумку, навіть без проведення деталізованого аналізу та оцінки, свідчитиме про низький рівень ефективності функціонування. До того ж, основною метою створення цього підприємства було забезпечення розширеного відтворення та охорони лісів лісостепової частини області, які виконують переважно несировинні функції. Тому з метою забезпечення зіставності та порівнюваності інформаційної бази Горохівський держлісгосп було виключено з переліку об'єктів подальшого аналізу та оцінки ефективності функціонування держлісгоспів Волинської області.

У процесі оцінки окремих видів ефективності особливу увагу доцільно зосередити на оцінці рівня економічної ефективності, яка в ринкових умовах є основою стабільності роботи підприємств лісового комплексу та дає змогу вирішувати проблеми підвищення інших видів ефективності. Відповідно до галузевої специфіки лісгосподарських підприємств основними напрямками оцінки ефективності можуть стати: оцінка ефективності використання основних видів ресурсів (лісових, трудових, основних та обігових засобів); ефективність функціонування підприємств у розрізі основних видів економічної діяльності (лісове господарство, переробна промисловість, сільське та мисливське господарство); ефективність роботи за функціональними напрямками діяльності (виробничо-технічний розвиток, збут продукції, прибутковість роботи, фінансовий стан та економічна безпека).

Комплексну оцінку ефективності функціонування держлісгоспів Волинської області пропонують провести за такими критеріями та групами показників:

1. Економічна ефективність:
 - 1.1. Ефективність використання ресурсів: лісових ресурсів; трудових ресурсів; обігових засобів; основних засобів;
 - 1.2. Ефективність роботи за основними видами економічної діяльності (згідно з КВЕД): лісове господарство; переробна промисловість; сільське та мисливське господарство;
 - 1.3. Ефективність роботи за функціональними напрямками діяльності: виробничо-технічний розвиток; збут продукції; прибутковість; фінансовий стан та економічна безпека.
2. Екологічна ефективність.
3. Соціальна ефективність.
4. Ефективність використання бюджетних коштів.

Як справедливо зазначає Ю.Ю. Туниця, "застосування критерію максимуму прибутку в економічній оцінці використання природних ресурсів вимагає введення екологічних обмежень. У цьому випадку важливо підкреслити, що максимізація прибутку як критерій оптимальності окремого виробничого підприємства не може в повній мірі відображати оптимальність розвитку народного господарства великого економічного району, республіки або країни загалом" [12, с. 91].

Кожному із зазначених критеріїв та груп показників відповідає сукупність показників-індикаторів. З метою вироблення узагальнюючих оцінок ефективності функціонування держлісгоспів за окремими критеріями та групами показників пропонують використати методику порівняльної інтегральної індексної оцінки, яка передбачає розрахунок індивідуальних індексів показників-індикаторів, інтегральних групових індексів (для окремих груп показників, що характеризують економічну ефективність у межах окремого напрямку оцінки) та інтегральних міжгрупових індексів (для окремих напрямків оцінки економічної ефективності). На завершальному етапі пропонують визначати інтегральні індекси ефективності за основними видами та узагальнюючим індексом ефективності функціонування для кожного підприємства.

Після виконання розрахунків усіх інтегральних індексів ефективності, проводять групування підприємств за рівнем ефективності функціонування на основі міжгрупових, зведених інтегральних індексів та узагальнюючого інтегрального індексу за увесь період. Надалі проводять позиціонування лісгосподарських підприємств у матриці вибору профілю стратегії управління ефективністю на основі їх групування за значеннями інтегральних індексів за період, де представлено пріоритетні напрямки роботи підприємств залежно від того, яким рівнем ефективності вони характеризувалися протягом усього звітного періоду, що визначає його позицію у цій матриці.

Профіль стратегії кожного лісгосподарського підприємства формується на основі вибору з матриці тих основних положень стратегії управління ефективністю, що відповідають його позиції, яка склалася за результа-

тами групування за рівнем ефективності функціонування за кожним критерієм оцінки. Кожне підприємство за результатами господарювання забезпечує певний специфічний рівень ефективності у тій чи іншій сфері діяльності, який, зазвичай, відрізняється від інших підприємств та передбачає реалізацію специфічних заходів, які сукупно визначають власний профіль стратегії управління ефективністю. У разі віднесення до однієї клітинки матриці декількох підприємств, для них обирають однакову модельну стратегію з подальшою деталізацією окремих положень залежно від зміни ефективності функціонування на рівні окремих критеріїв.

Такий комплексний підхід до формування стратегії управління ефективністю дасть змогу враховувати переваги та недоліки роботи кожного підприємства в усіх сферах та напрямках діяльності, запропонувати набір адекватних модельних заходів, реалізація яких дасть змогу не лише підвищити рівень ефективності функціонування підприємства, але й вдосконалити систему управління ефективністю. Для наочного зображення територіальних даних про динаміку інтегральних індексів за окремими критеріями та видами ефективності пропонують використовувати елементи картографічного аналізу, зображаючи результати розрахунків у вигляді картодіаграм, що дасть змогу аналізувати ефективність функціонування лісгосподарських підприємств у просторовому вимірі. На основі результатів проведеного порівняльного індексного аналізу було здійснено просторову інтегральну узагальнюючу оцінку ефективності роботи держлісгоспів Волинської області за 2007-2009 рр. (рис. 1).

До групи підприємств з порівняно високим рівнем загальної ефективності роботи належать держлісгоспи східної та західної частин Волинської області, територія яких характеризується найбільшою лісистістю (Маневицький, Колківський, Городецький та Любомльський). Але стабільне покращення результатів роботи забезпечив лише Любомльський держлісгосп, а решта підприємств цієї групи працювали нестабільно. Середнім рівнем ефективності характеризувалися держлісгоспи поліської та центральної частин області, серед яких стабільні позитивні зміни не забезпечили лише Ратнівський та Любешівський держлісгоспи. У майбутніх періодах ризикують втратити існуючі позиції Цуманський, Володимир-Волинський, Старовижівський, Камінь-Каширський та Ковельський держлісгоспи, які протягом аналізованого періоду працювали нестабільно. До групи підприємств з порівняно низьким рівнем ефективності роботи за увесь аналізований період потрапили держлісгоспи північної частини області (Ківерцівський, Турійський), а також Шацький держлісгосп, які за більшістю критеріїв оцінки відзначалися низьким рівнем ефективності роботи. Серед них лише Ківерцівський держлісгосп має усі передумови для виходу з кризового стану, а решта держлісгоспів потребують реалізації комплексної програми антикризових заходів у різних сферах і напрямках діяльності.

Водночас, поряд з відособленою просторовою оцінкою динаміки зміни окремих видів ефективності, важливе значення має також проведення їх зведеної узагальнюючої просторової порівняльної оцінки з використанням методів картографічного аналізу. Результати зведеної просторової інтеграль-

ної оцінки ефективності роботи держлісгоспів Волинської області за 2007-2009 рр. в розрізі окремих видів ефективності показано на рис. 2.

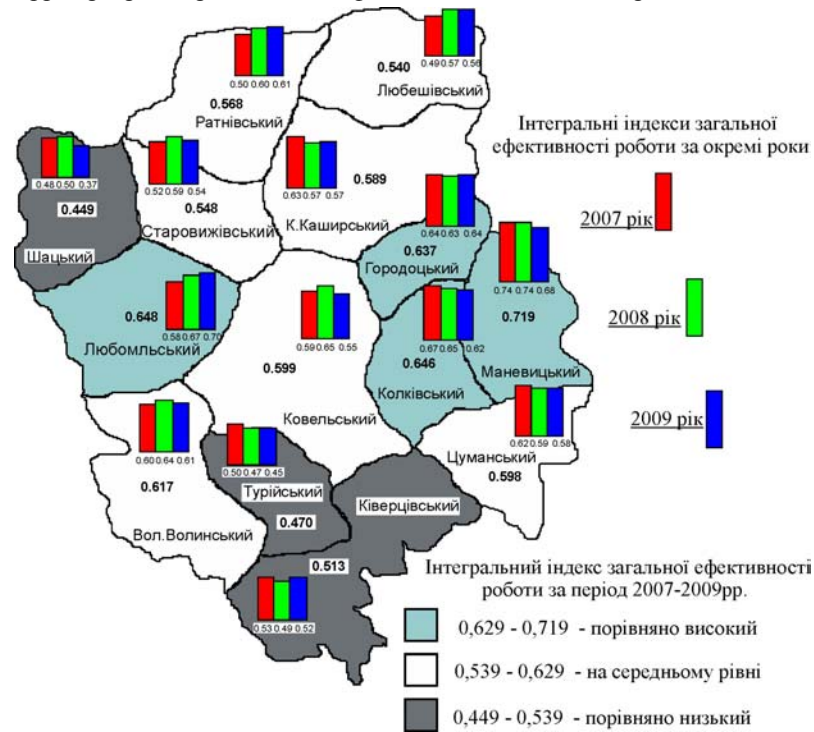

Рис. 1. Узагальнююча просторова інтегральна оцінка ефективності роботи держлісгоспів Волинської області за 2007-2009 рр.

Порівняно високий рівень ефективності функціонування Колківського, Маневецького та Городоцького держлісгоспів був забезпечений переважно завдяки досягнутому високому рівню бюджетної ефективності, а Любомльського – соціальної ефективності. Слабким місцем для Колківського, Городоцького та Любомльського держлісгоспів є забезпечення економічної ефективності, а для Маневецького – екологічної ефективності. Середній рівень ефективності Старовижівського, Любешівського, Шацького, Ковельського, Володимир-Волинського держлісгоспів було забезпечено переважно завдяки високому рівню соціальної ефективності, а Ратнівського, Камінь-Каширського та Цуманського держлісгоспів – ефективності використання бюджетних коштів. Слабким місцем для усіх підприємств із середнім рівнем загальної ефективності є забезпечення екологічної ефективності й особливо для Старовижівського, Любешівського та Цуманського держлісгоспів.

Порівняно низький рівень загальної ефективності роботи Ківерцівського та Турійського держлісгоспів був спричинений низьким рівнем екологічної ефективності, а Шацького держлісгоспу – економічної ефективності. Натомість позитивними моментами у роботі Турійського та Шацького дер-

жлісгоспів є високий рівень соціальної ефективності, а Ківерцівського держлісгоспу – ефективності використання бюджетних коштів, але їх рівень не компенсував значно нижчих результатів щодо забезпечення економічної та соціальної ефективності. Узагальнюючи результати проведеної просторової оцінки, можна зазначити, що сильним місцем у роботі переважної більшості лісгосподарських підприємств Волинської області є високий рівень ефективності використання бюджетних коштів та соціальної ефективності, а слабким – надто низький рівень екологічної та економічної ефективності, що потрібно враховувати під час обґрунтування заходів зі стратегії управління ефективністю на перспективу.

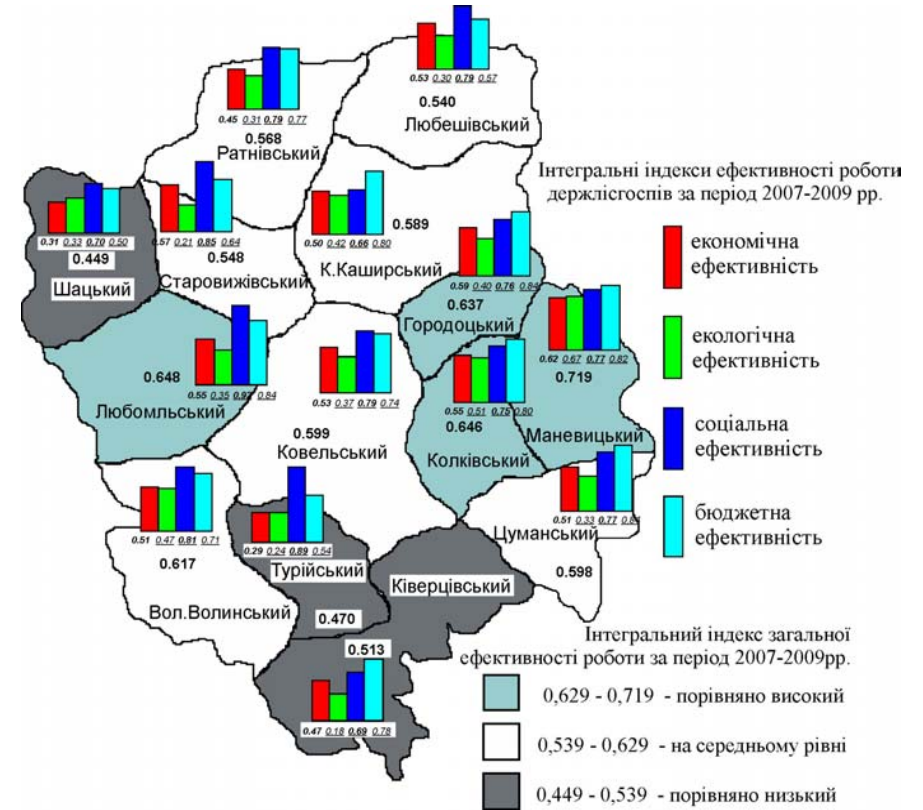

Рис. 2. Зведена просторова інтегральна оцінка ефективності роботи держлісгоспів Волинської області за 2007-2009 рр. у розрізі окремих видів ефективності

Отже, за результатами проведеної просторової картографічної оцінки можна простежити зміну ефективності роботи підприємств за різними видами та напрямками відповідно до обраних критеріїв оцінки, а також вивчити тенденції зміни цих показників протягом окремих років та загалом за увесь аналізований період. Як показали результати інтегральної оцінки, жоден із держлісгоспів не забезпечив стабільно високих або стабільно низьких резуль-

татів за усіма критеріями оцінки, тобто мають невикористані резерви покращення роботи у наступних періодах.

Тому з метою виправлення наявних недоліків у тій чи іншій сфері або напрямку діяльності потрібно забезпечити прийняття відповідних рішень як на регіональному рівні (обласне Управління лісового та мисливського господарства), так і на рівні кожного держлісгоспу. Підставою для вибору профілю майбутньої стратегії управління ефективністю за різними напрямками можуть стати результати інтегральної порівняльної оцінки та просторового аналізу ефективності роботи цих підприємств протягом аналізованого періоду.

За результатами групування держлісгоспів Волинської області за значеннями інтегральних індексів ефективності пропонують визначити профіль стратегії управління ефективністю загалом та у розрізі її видів (табл.).

Табл. Профіль стратегії управління ефективністю держлісгоспів Волинської області на основі їх групування за значеннями інтегральних індексів ефективності*

Вид ефективності	Ранжування держлісгоспів за рівнем зведеної ефективності роботи													
	порівняно низький			на середньому рівні						порівняно високий				
	Шацький	Турійський	Ківерцівський	Любешівський	Старовижівський	Ратнівський	К.-Каширський	Цуманський	Ковельський	Вол.-Волинський	Городоцький	Колківський	Любомльський	Маневийський
Економічна:	Н	Н	С	В	В	С	С	С	В	С	В	В	В	В
- використання ресурсів	С	Н	Н	С	С	Н	В	Н	С	С	Н	С	В	В
- роботи за видами діяльності	Н	Н	С	В	В	С	С	С	С	В	В	С	В	В
- роботи за функціональними напрямками діяльності	Н	Н	С	Н	С	Н	Н	С	В	Н	С	В	С	С
Екологічна	Н	Н	Н	Н	Н	Н	С	Н	С	С	С	В	С	В
Соціальна	Н	В	Н	С	В	С	Н	С	С	С	С	Н	В	С
Використання бюджетних коштів	Н	Н	В	Н	С	В	В	В	В	С	В	В	В	В
Зведена	Н	Н	Н	С	С	С	С	С	С	С	В	В	В	В

* Умовне позначення комплексу заходів стратегії залежно від групування за рівнем ефективності: н – порівняно низький рівень ефективності, с – середній рівень ефективності, в – порівняно високий рівень ефективності.

Стратегія управління ефективністю формуватиметься індивідуально для кожного держлісгоспу шляхом вибору з матриці профілю стратегії управління ефективністю для кожного її виду того комплексу заходів, що відповідає позиції цього підприємства за результатами проведеного групування на основі інтегральних індексів ефективності. Треба зазначити, що у випадку потрапляння декількох підприємств до однієї групи за рівнем інтегрального індексу ефективності по окремому її виду, для них обирають однаковий комплекс заходів, які надалі потрібно деталізувати відповідно до особливостей роботи відповідного підприємства.

За результатами інтегральної індексної порівняльної оцінки ефективності проведено позиціонування держлісгоспів Волинської області у матриці вибору профілю стратегії управління ефективністю на основі їх групування за значеннями індексів за період 2007-2009 рр. На основі позиціонування інших держлісгоспів у матриці вибору профілю стратегії управління ефективністю на основі їх групування за значеннями індексів за період 2007-2009 рр. можна зазначити, що для держлісгоспів, які характеризуються порівняно низьким рівнем ефективності, пропонують звернути увагу на реалізацію таких заходів, які здатні підвищити ефективність роботи в окремих сферах:

- Ківерцівський – підвищення принаймні до середнього рівня економічної ефективності використання ресурсів, екологічної та соціальної ефективності та до порівняно високого рівня економічної ефективності роботи за видами та функціональними напрямками діяльності;
- Турійський – підвищення принаймні до середнього рівня економічної ефективності використання ресурсів, роботи за видами та функціональними напрямками діяльності, а також ефективності використання бюджетних коштів та екологічної ефективності;
- Шацький – підвищення принаймні до середнього рівня ефективності роботи за видами та функціональними напрямками діяльності, екологічної, соціальної, ефективності використання бюджетних коштів та до порівняно високого рівня економічної ефективності використання ресурсів.

Для держлісгоспів, які відзначаються середнім рівнем ефективності пропонують звернути увагу на реалізацію таких заходів, які здатні підвищити ефективність роботи в окремих сферах:

- Володимир-Волинський – підвищення принаймні до середнього рівня економічної ефективності роботи за функціональними напрямками діяльності та до порівняно високого рівня економічної ефективності використання ресурсів, а також екологічної, соціальної та ефективності використання бюджетних коштів;
- Ковельський – підвищення до порівняно високого рівня економічної ефективності використання ресурсів та роботи за видами діяльності, а також екологічної та соціальної ефективності;
- Цуманський – підвищення принаймні до середнього рівня економічної ефективності використання ресурсів, екологічної ефективності та до порівняно високого рівня економічної ефективності роботи за видами та функціональними напрямками діяльності, а також соціальної ефективності;
- Камінь-Каширський – підвищення принаймні до середнього рівня економічної ефективності роботи за функціональними напрямками діяльності, соціальної ефективності та до порівняно високого рівня економічної ефективності роботи за видами діяльності, а також екологічної ефективності;
- Ратнівський – підвищення принаймні до середнього рівня економічної ефективності використання ресурсів, роботи за функціональними напрямками діяльності, екологічної ефективності та до порівняно високого рівня економічної ефективності роботи за видами діяльності, а також соціальної ефективності;
- Старовижівський – підвищення принаймні до середнього рівня екологічної ефективності та до порівняно високого рівня економічної ефективності використання ресурсів, роботи за функціональними напрямками діяльності, а також ефективності використання бюджетних коштів;

- *Любешівський* – підвищення принаймні до середнього рівня економічної роботи за функціональними напрямками діяльності, екологічної, ефективності використання бюджетних коштів та до порівняно високого рівня економічної ефективності використання ресурсів, а також соціальної ефективності.

Для держлісгоспів, які відзначаються порівняно високим рівнем ефективності, пропонують звернути увагу на реалізацію таких заходів, які здатні підвищити ефективність роботи в окремих сферах:

- *Городоцький* – підвищення принаймні до середнього рівня економічної ефективності використання ресурсів та до порівняно високого рівня економічної ефективності роботи за функціональними напрямками діяльності, а також екологічної та соціальної ефективності;
- *Колківський* – підвищення принаймні до середнього рівня соціальної ефективності та до порівняно високого рівня економічної ефективності використання ресурсів, роботи за видами діяльності;
- *Любомльський* – підвищення до порівняно високого рівня економічної ефективності роботи за функціональними напрямками діяльності та екологічної ефективності;
- *Маневицький* – підвищення до порівняно високого рівня економічної ефективності роботи за функціональними напрямками діяльності та соціальної ефективності.

Основну увагу у наступних періодах потрібно звернути на реалізацію антикризових заходів на підприємствах, які характеризуються порівняно низьким рівнем ефективності роботи – Ківерцівський, Шацький і Турійський держлісгоспи.

Висновки. У процесі організації системи управління ефективністю кожне лісгосподарське підприємство повинно враховувати власні сильні сторони щодо забезпечення окремих видів ефективності, де воно має певні переваги порівняно з іншими підприємствами, а також розробити таку стратегію управління ефективністю, яка б забезпечувала підвищення ефективності роботи у тих сферах діяльності, де вона внаслідок впливу різних об'єктивних чи суб'єктивних факторів є на низькому рівні.

Застосування викладеної вище методики оцінки та обґрунтування профілю стратегії управління ефективністю дасть змогу визначити не лише сильні та слабкі сторони у роботі кожного лісгосподарського підприємства щодо забезпечення економічної, екологічної, соціальної ефективності та ефективності використання бюджетних коштів порівняно з іншими аналогічними підприємствами окремого регіону, групи регіонів чи країни загалом, а й запропонувати адекватні заходи швидкого усунення виявлених недоліків та посилення переваг. Це дасть змогу також створити систему постійного моніторингу, оцінки та контролю за результатами діяльності усіх лісгосподарських підприємств будь-якого регіону України.

Література

1. Коваль Я.В. Воспроизводство лесных ресурсов: эколого-экономические проблемы / Я.В. Коваль, Е.В. Мищенко, А.М. Царенко, О.А. Литвиненко, И.Я. Антоненко. – К. : Изд-во СОПС Украины НАН Украины. – 2002. – 314 с.
2. Герасимчук З.В. Еколого-економічні основи формування та реалізації регіональної політики сталого розвитку (питання методології та методики) : автореф. дис. на здобуття

наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.10.01 – Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка / Ін-т регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2002. – 52 с.

3. Горохівський О.І. Економічне регулювання експорту лісопродукції в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством / О.І. Горохівський; Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К., 2010. – 21 с.

4. Колісник Б.І. Еколого-економічна ефективність регіонального лісгосподарського комплексу (проблеми та шляхи підвищення) : монографія / Б.І. Колісник, О.М. Шубалий. – Одеса : Вид-во "Фенікс", 2008. – 168 с.

5. Колісник Б.І. Теоретико-методологічні аспекти управління ефективністю складних еколого-економічних систем / Б.І. Колісник // Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Сер.: Економіка та менеджмент. – 2010. – Вип. 7 (26). – Ч. 2. – С. 24-32.

6. Лісова політика: теорія і практика : монографія / за наук. ред. проф., д-ра екон. наук І.М. Синякевича / авт. кол.: І.М. Синякевич, І.П. Соловій, О.В. Врублевська, А.М. Дейнека. – Львів : Вид-во ЛА "Піраміда", 2008. – 612 с.

7. Побурко Я.О. Моніторинг конкурентних переваг лісгосподарських систем (на прикладі Волинської області) : монографія / Я.О. Побурко, О.М. Шубалий, М.Ф. Семерак. – НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2007. – 105 с.

8. Регіональна політика: методологія, методи, практика / НАН України. Ін-т регіональних досліджень / відпов. ред. М.І. Долішній. – Львів, 2001. – 700 с.

9. Синякевич І.М. Екологічна і лісова політика : зб. наук. і наук.-попул. праць. – Львів : Вид-во ЗУКЦ, 2008. – Вип. 4. – 144 с.

10. Синякевич І.М. Екологічна політика: Стратегія подолання глобальних екологічних загроз / І.М. Синякевич. – Львів : Вид-во ЗУКЦ, 2011. – 332 с.

11. Соловій І.П. Політика сталого розвитку лісового сектора економіки: парадигма та інструменти. – Львів : РВВ НЛТУ України, Вид-во ТзОВ "Ліга-Прес", 2010. – 368 с.

12. Туниця Ю.Ю. Екоекономіка і ринок: подолання суперечностей / Ю.Ю. Туниця. – К. : Вид-во "Знання", 2006. – 314 с.

13. Туниця Ю.Ю. Екологізація економіки: теоретико-методологічний аспект / Ю.Ю. Туниця, Е.П. Семенюк, Т.Ю. Туниця // Економічна теорія. – 2011. – № 2. – С. 5-15.

14. Тупиця Ю.Ю. Эколого-экономическая эффективность природопользования. – М. : Изд-во "Наука", 1980. – 165 с.

15. Мищенко Е.В. Экономический механизм экологизации производства / Е.В. Мищенко, Б.А. Семенов, Н.В. Мищенко. – Сумы : ИПП "Мрія-1" ЛТД, 1996. – 140 с.

Колісник Б.І. Сравнительная оценка эффективности функционирования лесохозяйственных предприятий в процессе достижения устойчивого развития региона

Обоснованы базовые методические принципы и представлены основные результаты сравнительной интегральной оценки эффективности функционирования, а также выбора профиля стратегии управления эффективностью государственных лесохозяйственных предприятий региона (на примере Волынской области).

Ключевые слова: эффективность, оценка эффективности, управление эффективностью, стратегия управления эффективностью лесохозяйственных предприятий.

Kolisnyk B.I. Comparative estimation of efficiency of functioning of forest economic enterprises under reaching steady development of region

The article substantiates the basic methodological principles and presents the main results of the comparative efficiency of the integrated evaluation and selection strategy profile management efficiency of state forestry enterprises of Volyn region.

Keywords: efficiency, effectiveness evaluation, performance management, performance management strategy forestry enterprises.